

Хіменес Христина Робертівна,
доцент кафедри теорії спорту
та фізичної культури Львівського
державного університету фізичної
культури імені Івана Боберського,
кандидат наук із фізичного виховання
і спорту, доцент;

Домінюк Михайло Михайлович,
викладач кафедри спеціальної фізичної
підготовки Львівського державного
університету внутрішніх справ

ФІЗИЧНА ПІДГОТОВЛЕНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ Й ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ЖІНОК ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Процес підготовки майбутніх офіцерів Національної поліції України (НПУ) до професійної діяльності відбувається в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання системи Міністерства внутрішніх справ України (ЗВО МВС) й обумовлюється низкою чинників, зокрема, вимогами до спеціальної підготовленості фахівців, в тому числі і правоохоронців-жінок, які мають вільно й швидко орієнтуватися в умовах службово-оперативної діяльності, здатні ефективно діяти в екстремальних умовах, під час переслідування, затримання й конвоювання правопорушників, під дією несприятливих чинників тощо [7].

Спеціальна підготовленість офіцерів-жінок підрозділів НПУ характеризується їх об'єктивною готовністю до ефективних професійних дій з мінімальним ризиком для життя та здоров'я і включає такі компоненти: високий рівень фізичної підготовленості; сформовані рухові навички та вміння застосовувати прийоми фізичного впливу, тактики самозахисту та особистої безпеки; долаання різних типів перешкод; належний фізичний розвиток працездатність й рівень функціонування організму [2; 7; 10].

З вище зазначеного простежується, що одним із ключових компонентів спеціальної підготовленості офіцерів-жінок підрозділів НПУ є їх фізична підготовленість. Окрім того, сьогодні, коли Україна перебуває в умовах воєнного стану, особливої значущості набуває національно-патріотичне

виховання майбутніх офіцерів НПУ, складовою частиною якого також є фізична підготовка курсантів ЗВО МВС.

Високий рівень фізичної підготовленості, висока патріотична свідомість, почуття вірності Батьківщині, готовності до захисту національних інтересів, цілісності та незалежності України у майбутніх офіцерів-жінок підрозділів НПУ досягається у процесі систематичних занять спеціальною фізичною підготовкою [5; 7]. Спеціальна фізична підготовка, яка є однією із складових системи службової підготовки працівників Національної поліції України, здійснюється відповідно до наказу МВС України № 50 та спрямована на формування усебічної підготовленості майбутніх фахівців НПУ [6]. Майбутні офіцери повинні вміло та ефективно виконувати поставлені завдання, не порушуючи вимог Конституції та законів України, здійснювати силове затримання правопорушника, часто в умовах фізичного опору, стійко переносити фізичні та психологічні навантаження без зниження професійної працездатності, діяти вміло, без упередження за будь яких нестандартних ситуацій [3; 5].

Емпіричні дослідження з метою вдосконалення фізичних якостей, покращення фізичної працездатності та функціонального стану жінок-поліцейських підрозділів НПУ частково висвітлені у наукових працях вітчизняних і зарубіжних вчених: О. І. Тьорло (2008, 2015, 2021), М. О. Боровика (2016, 2017, 2020), О. С. Панової (2018, 2019), А. К. Карданова (2013, 2016), М. Л. Логвиненко (2020), О. А. Яреценка (2021), В. В. Бондаренка (2021), О. А. Жидкової (2016), Н. Л. Полішко (2020), О. А. Ярмошук (2001), Н. Ю. Худякової (2020), А. В. Сворцова (2017) та інших.

Так, О. І. Тьорло своїх дослідженнях [8] вказує, що сьогодні існує нагальна потреба у підвищенні фізичної підготовленості, фізичної працездатності та покращення функціонального стану курсантів-жінок протягом навчання у ВНЗ системи МВС України, із урахуванням індивідуальних особливостей жіночого організму, з метою ефективного виконання своїх функціональних обов'язків у майбутньому у підрозділах поліції на офіцерських посадах.

Цікавим є науковий погляд М. О. Боровика [1], який запропонував створення відповідних педагогічних умов для формування фізичної витривалості, як складової фізичної підготовленості майбутніх поліцейських шляхом організації та проведення комплексних занять з вогневої, тактичної та спеціальної фізичної підготовки з імітацією ситуацій майбутньої

професійної діяльності курсантів на штурмовій смузі перешкод, тактичному містечку, стрілецькому комплексі.

Фахівці О. М. Лаврентьев, О. В. Буток та А. В. Дашковська [4] вважають що для швидкої адаптації майбутніх правоохоронців до фізичних навантажень та підвищення рівня їх фізичної підготовленості доцільно скоректувати навчальну та робочу програму дисципліни «Спеціальна фізична підготовка» з внесенням до змісту комплексу функціональної підготовки

Вивчаючи проблему організації практичних занять зі спеціальної фізичної підготовки з майбутніми офіцерами Національної поліції України, а також представницями інших спеціальних служб жіночої статі у напрямі застосування заходів фізичного впливу (сили) О. А. Ярещенко з групою фахівців [9] вказує на те, що у сучасних освітніх програмах не враховано індивідуальні психофізіологічні особливості жіночого організму, що знижує рівень їх підготовленості. Автори рекомендують внести відповідні зміни до програм професійної освіти майбутніх офіцерів-жінок, що забезпечить формування необхідних професійних компетентностей щодо надійного виконання ними завдань за призначенням у різних умовах службово-оперативної обстановки.

Систематизуючи наукові погляди, можемо констатувати, що високий рівень фізичної підготовленості майбутнім офіцерам-жінкам необхідний для:

- припинення як поодиноких, так і групових порушень громадського порядку, а також масових заворушень;

- затримання злочинців або правопорушників, у тому числі озброєних, як особисто, так і у складі групи з правомірним застосуванням поліцейських заходів примусу;

- припинення протиправних дій за допомогою застосування заходів фізичного впливу (силовий та механічний вплив) й вогнепальної зброї (прийняття рішення про застосування та використання вогнепальної зброї, вибір цілі для знешкодження);

- ефективного володіння прийомами особистої безпеки в штатних та екстремальних ситуаціях, у разі силового припинення протиправних дій, а також у разі аварій, катастроф та інших надзвичайних ситуацій;

- результативного застосування основних різновидів спеціальних засобів, які перебувають на озброєнні в підрозділах

НП, та дотримання правил їх експлуатації та застосування [2; 3; 7; 10].

Однією з ключових особливостей майбутньої професійної діяльності жінок-поліцейських застосування ними поліцейських заходів примусу для успішного виконання функціональних обов'язків. До поліцейських заходів примусу відносяться: фізичний вплив (силовий); застосування спеціальних засобів; застосування вогнепальної зброї [7].

При цьому фізичний вплив передбачає застосування будь-якої фізичної сили, а також спеціальних прийомів боротьби з метою припинення протиправних дій правопорушників.

За допомогою аналізу спеціальної літератури [10], було встановлено, що серед заходів фізичного впливу, які застосовували поліцейські під час затримання правопорушників, основними прийомами є загини рук за спину та важелі руки назовні або всередину. Крім того, майже до половини затриманих осіб було застосовано спеціальні засоби.

У зв'язку із цим можемо рекомендувати під час практичних занять з майбутніми офіцерам-жінками більше часу відводити на відпрацювання прийомів затримання зловмисників та прийомів самозахисту в обмеженому просторі, у форменому одязі, конвоювання сходами, посадку та висадку з автомобіля тощо.

Водночас слід зазначити, що існують певні труднощі щодо застосування зброї та фізичної сили у випадках, коли жінки-поліцейські опиняються в конфліктній ситуації під час несення служби. Так, здебільшого жінки невисокі на зріст та з невеликою власною масою тіла, виглядають потенційно уразливішими ніж чоловіки, і викликають схильність правопорушників зневажати їх, що у свою чергу ще раз підкреслює необхідний високий рівень фізичної підготовленості жінок-поліцейських [9]. Тому доцільно під час практичних занять зі спеціальної фізичної підготовки з майбутніми офіцерами-жінками формувати вміння та навички із застосування прийомів рукопашного бою, у тому числі з положення лежачи, дотриманні особистої дистанції, влучної стрільби, ефективного переслідування, використанні захватів та більших прийомів, а також психологічної стійкості та впевненості у власних можливостях.

Таким чином аналіз спеціальної літератури та власний педагогічний досвід засвідчили необхідність підвищення уваги щодо ролі спеціальної фізичної підготовки та патріотичного виховання майбутніх офіцерів-жінок у процесі навчання в ЗВО МВС. Новітні наукові здобутки доводять позитивну кореляцію між розвитком

фізичних якостей поліцейських, їх патріотичним рівнем свідомості ефективністю їхньої професійної діяльності. Підвищення рівня фізичної підготовленості офіцерів-жінок підрозділів НПУ сприятиме покращенню показників їхньої службової діяльності.

Список використаних джерел

1. Боровик М. О. Особливості фізичної підготовки жінок поліцейських. *Наукові досягнення, відкриття та шляхи розвитку педагогічної науки* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Запоріжжя, 26–27 трав. 2017 р.). Запоріжжя : Класич. приват. ун-т, 2017. С. 11–15.

2. Вареньга Ю. В. Удосконалення фізичної підготовки працівників МВС України на етапі професійного становлення : дис. ...канд. наук з фіз. вих. і спорту : 24.00.02. Львів, 2015. 262 с.

3. Домніцак В. В. Удосконалення спеціальної фізичної підготовки курсантів ВНЗ МВС України як компонента професійної готовності майбутніх офіцерів міліції. *Право і безпека*. 2012. № 1 (43). С. 222–226.

4. Лаврентьев А. Н., Буток О. В., Дашковская А. В. Актуальные проблемы физической подготовки женщин в правоохранительных органах Украины *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2013. Вип. 3 (31) 13. С. 74–79.

5. Ливицький О. В. Фізичне виховання учнів як складова національно-патріотичного виховання. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2015. Вип. 7 (296). С. 102–107.

6. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : наказ МВС України від 26 січ. 2016 р. № 50. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16>.

7. Спеціальна фізична підготовка : навч. посіб. / [В. Бондаренко, С. Решко, В. Дідковський та ін.] ; за заг. ред. В. Чернея, Р. Сербина. Київ : Нац. акад. внутр. справ ; Кандиба Т. П., 2021. 341 с.

8. Тотьоло О. І. Зміни показників спеціальної фізичної підготовленості та фізичної працездатності курсантів-жінок протягом навчального року : монографія. Львів. ЛДУВС, 2010. 264 с.

9. Ярещенко О. А., Партико Н. В., Євтушенко Є. Г., Белошенко Ю. К., Литовченко А. О. Вихідні передумови формування готовності майбутніх офіцерів Національної поліції України жіночої статі до застосування заходів фізичного впливу (сили). *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : мат. наук.-практ. конф. 2021. С. 214–220.

10. Bondarenko, V., Okhrimenko, I., Tverdokhvalova, I., Mannapova, K., & Prontenko, K. (2020). Formation of the professionally significant skills and competencies of future police officers during studying at higher educational institutions. *Revista Românească pentru Educație Multidimensională*. № 12 (3). P. 246–267. doi: <https://doi.org/10.18662/trem/12.3/320>.

Чорний Микола Васильович,

доцент кафедри криміналістики
та судової медицини Національної
академії внутрішніх справ, кандидат
медичних наук

АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ З ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ КУРСАНТІВ І СЛУХАЧІВ НАВС

Здобуття вищої освіти передбачає не лише формування інструментальної сфери особистості, зокрема засвоєння систематизованих знань, набуття умінь, практичних навичок і способів мислення. Упродовж навчання у вищому навчальному закладі в курсантів формується ціннісно-мотиваційна сфера, основою якої є професійні, світоглядні й громадянські якості, а також морально-етичні цінності (різні форми вираження моральних вимог, зокрема норми і принципи моралі, моральні ідеали, поняття добра, справедливості, честі, гідності, обов'язку тощо). Моральні цінності можуть стати фактором морального ставлення до дійсності тільки тоді, коли виявляються в реальній поведінці, вчинках людей. Саме у практичній діяльності, у конкретних вчинках людина виявляє свої моральні цінності [1].

Анексія частини території України та подальша військова агресія Росії зумовила необхідність зміни парадигми патріотичного виховання, яке останні роки перебувало в занепаді, як пріоритетного напрямку освітнього процесу. Після розпаду СРСР радянську систему патріотичного виховання було демонтовано, натомість формування української системи відбувалося вкрай повільно, а за часів політичного курсу на